

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoría

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Caput XIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

navigarent. Quam quidem Epistolam Baronius scriptam esse credidit Volufiano & Anniano Coss. post Concilium Arelatenfe, cum Constantinus Episcopos ad sedes proprias redire iussisset. Verum hæc sententia ferri non potest, cum Arelatenfe Concilium congregatum fit Calendis Augusti, Consulatu Volufiani & Anniani: Epistola verò Petronii Anniani Præfecti Prætorio, & Juliani eius collegæ ad Celsum Vicarium, data fit 4. Calendas Majas Triveris. Alioqui dicendum esset, Episcopos partis Donati ex Concilio Arelatenfi rediisse eo tempore, quo Concilium ipsum nondum erat congregatum. Proinde hanc Epistolam Præfectorum scriptam esse oportet anno Christi 315. aut 316. Quo tempore Domitius Celsus Vicariam Præfecturam in Africa administravit.

CAPUT XIII.

ACceptis Constantini literis quas superiori capite retulimus, Domitius Celsus Cæcilianum Episcopum & adversarios eius ad se accessit. Quibus literas Principis cum legisset, sicut à Constantino præceptum fuerat; Cæcilianus iram atque indignationem Constantini ex literarum asperitate concipiens, confestim ad Comitatum perrexit, quò Constantini literis, ut supra memoravi, jam fuerat evocatus. Cum igitur Mediolanum pervenisset, ubi Constantinus tunc temporis morabatur; Imperator de illius adventu certior factus, causam omnem quæ inter Cæcilianum & adversarios eius jam dudum agitabatur, imperialis sententia statuit terminare. Ac primum quidem Cæcilianum & accusatores illius sibi exhiberi iussit in consistorio. Deinde auditis utriusque partis allegationibus, omnique controversia diligentissime & cautissime discussa atque examinata (nihil enim ipsum latere poterat, quippe cum Acta omnia tam Ecclesiastica quam Proconsularia ad eum missa essent; ipse quoque præsto esset Ingentius) tandem prolata sententia Cæcilianum innocentem; Episcopos autem partis Donati calumniosissimos pronuntiavit. Ita Augustinus in Epistola 162. ubi Constantini factum excusare conatur, qui de causa Ecclesiæ post Episcoporum iudicia ausus fuerit iudicare. Ait enim Augustinus illum assiduis & prope quotidianis Donatistarum interpellationibus victum, id fecisse. Nam initio quidem cum ab Arelatenfi iudicio ad ipsum provocassent, eos acerbissime repulerat. Postea tamen cessit molestissimis eorum postulacionibus, ut post Episcopos ipse laicus in causa Ecclesiæ iudicaret; non quòd suum iudicium in huiusmodi controversiis sacerdotali iudicio anteferendum putaret; quippe qui tantum honorem tribuerit iudicis Antistiti, ut res ab illis iudicatas pari loco atque auctoritate habendas esse censuerit, ac si Deus ipse iudicasset. Sic enim loquitur in Epistola ad Episcopos post Arelatenfe Concilium. Sed ideo post Episcopos causam illam iudicandam suscepit, ut omnem criminandi & tumultuandi occasionem Donatistis in posterum adimeret, pacemque & concordiam, quam geminata Episcoporum iudicia restituere in Africa non potuerant, Imperiali iudicio resarciret. Neque enim licebat posthac Donatistis, ab Imperatoris sententia provocare, sicut ab Epi-

scoporum iudicio antea provocaverant. Hæc sunt causæ, quæ religiosissimum Imp. & Christianæ pacis studiosissimum, ad suscipiendum huius causæ iudicium impulerunt. Qui si in eo erravit, quòd de causa Ecclesiæ post Episcopos ipse laicus cognoscere & iudicare non debuit, ignoscendum certe est Imperatori, nudius tertius Christiano, neque adhuc Cathumeno; nondum certe fideli, id est, nondum baptizato. Augustinus quidem in dicta Epistola scribit, Constantinum ob hanc culpam postea ab Episcopis veniam petivisse; tunc scilicet cum Sacramentum baptismi suscepit. Sed de his hæcenus. Redeamus ad iudicium Constantini. Recitatum id fuit in collatione 3. Carthagenensi. Sic enim legitur in cap. 516. *Recitatio iudicii Constantini, quo apud se quoque Cæcilianum fuisse purgatum post Arelatenfe Concilium significat Imperator. Ubi tamen intelligere debemus, non ipsam Constantini sententiam prout gestis in consistorio habitis expressa fuerat, sed tantum Epistolam ad Eumalium Vicarium Africa, in qua Constantinus sententiam à se prolatam exposuerat, recitatum fuisse. Docet id Augustinus in Breviario collationis 3. cap. 19. Recitatum est iudicium Constantini, quemadmodum se inter partes causam Cæciliani cognovisse, ad Eumalium Vicarium Africa scripsisset; quo remotis omnibus arbitris Cæcilianum innocentem, illos calumniosissimos comperisse testatus est; commemorans etiam in Arelatenfi oppido pro Cæciliano factum Episcopale iudicium, cui iudicio iam plurimi ex dissensione confenserant, reliquis adhuc resistentibus & discordantibus. Unde ipse de re tota inter partes coactus est iudicare, &c.* In quibus verbis observandum est, Constantinum remotis omnibus Arbitris iudicare voluisse, ob reverentiam scilicet Christianæ religionis, ne Antistitum jurgia ac dissensiones Gentilibus innotescerent. Ideò remotis Officialibus, & consistorianis iudicibus, quorum plerique adhuc dæmonum superstitioso cultui dediti erant, solus ipse hoc iudicium agitavit. Extat etiam apud eundem Augustinum in libro 3. contra Cresconium cap. 71. pars sententiæ tunc prolata à Constantino, quam hic apponere operæ pretium duxi, præsertim cum à Baronio sit prætermissa: *In sero adhuc & verba Constantini ex literis eius ad Eumalium Vicarium, ubi se inter partes cognovisse, & innocentem Cæcilianum comperisse testatur. Cum enim narrasset in his que supra locutus est, quemadmodum ad iudicium eius post Episcopalia iudicia partes perductæ fuerint. In quo per vidi, inquit, Cæcilianum vicarium omni innocentia præditum, ac debita religionis sua officia servantem, eoque ita ut oportuit, servientem, nec ullum in eo crimen reperiri potuisse eidem apparuit, sicut absens fuerat adversariorum suorum simulatione compositum. Porto hæc Epistola ad Eumalium data est quarto Idus Novembris Sabino & Rufino Coss. ut scribit Augustinus in libro ad Donatistas post collationem. Videtur autem hic esse Eumelius, cuius mentio fit in lege 2. codice Theod. de calumniatoribus.*

CAPUT XIV.

Post auctoritatem iudicii Imperialis, Donatistas conquiscescere jam decebat. Nec tamen quavis tot iudiciis victi atque oppressi, pervicacissimis contentionibus finem imposuerunt; sed furere

quodam occæcati, Imperatorem ipsum à quo damnati fuerant, reprehendere & accusare cœperunt, quasi gratia corruptus, & ab Hosio Episcopo, qui Cæcilianum suffragabatur, concitatus, adversus ipsos iudicium protulisset. Quare coactus est Constantinus, Princeps alioqui mitissimus, majori vigore ac severitate adversus eos insurgere. Primumque omnium Imperatorum contra partem Donati legem severissimam tulit, ut cuncta eorum loca in quibus congregari consueverant, fisco vindicarentur, ut scribit Augustinus in Epist. 68. & 165. & in lib. 2. adversus Petilianum cap. 92. Quo anno hæc lex à Constantino lata sit, obscurum est, cum id Augustinus prætermiserit. Eusebius quidem in fine lib. 3. de vita Constantini, refert Constitutionem eiusdem Imperatoris, quâ omnibus hæreticis basilicas ademittit. Verum alia fuit, ut opinor, lex illa cujus meminit Augustinus, quippe quæ adversus Donatistas nominatim data sit. Ejus mentio fit ab Imp. Gratiano in lege 2. codice Theod. ne sanctum baptismum iteretur. Legem Constantini adversus Donatistas ceteri deinceps Imperatores secuti sunt: nisi quod Julianus Imperator hostis Catholicæ religionis, Donatistis basilicas suas reddidit, cum Rogatianus & Pontius Episcopi partis Donati, libello ipsi oblato restitutionem earum postulassent. Quo in libello Imperatori Apostatae fœdissime adulescentes, inter cetera dixerant, solam apud illum locum habere iustitiam, ut Augustinus toties eis obiicit. Ceterum cum Donatistæ Catholicos omnibus modis vexare & læsere non desisterent, adeo ut Catholici de injuriis Donatistarum apud Magistratus frequentissime quererentur, de his certior factus Constantinus Epistolam scripsit ad universos Episcopos & ad plebem Ecclesiæ Catholicæ per Africam, quam ex appendice Optati hic apponam, quo tanti Principis clementia ac moderatio facilius possit agnosci. Sic igitur habet:

**CONSTANTINVS AVG. VNIVERSIS
Episcopis per Africam, & plebi Ecclesiæ
Catholicæ.**

Quod fides debuit; quantum prudentia valuit; prout puritas potuit, tentasse me per omnia humanitatis & moderationis officia optime scitis, ut iuxta magisteria legis nostræ, pax illa sanctissima fraternitatis cuius gratiam Deus summus famulorum suorum pectoribus immisit, stabiliâ per omnem concordiam teneretur. Sed quia vim illam sceleris infusi, paucorum licet sensibus pervicaciter inberentem, intentionis nostræ ratio non potuit edomare, favente adhuc sibi hujus nequitia patrocínio, ut extorqueri sibi omnino non sinerent, in quo se deliquisse gauderent: Expectandum nobis est, dum totum hoc quod per paucos cedit in populam, omnipotentis Dei misericordia mitigetur. Inde enim remedium sperare debemus, quo omnia bona vota & facta referuntur. Verum dum celestis medicina procedat, hætenus sunt consilia nostra moderanda, ut patientiam percolamus, & quidquid insolentia illorum pro consuetudine intemperantia teniat aut faciat, id omne tranquillitatis virrite toleremus. Nihil ex reciproco repenatur injuria. Vindictam enim quam Deo servare debemus, insipientis est manus usurpare: maxime cum debeat fides nostra confidere, quod quid ab hujusmodi

hominum furore patietur, Martyrij gratia apud Deum esse valuturum. Quid est enim aliud in hoc saculo in nomine Dei vincere, quam inconditos hominum impetus quietæ legis populam læsentes, constanti patore sustinere? Quod si observaverit vestra fuscitudo, esto videbitis per gratiam summæ divinitatis, ut læguescentibus curam institutis vel moribus, qui se miserissima contentionis vexillarios præbent, sciant omnes non debere se paucorum persuasionem perentes sempiterno leto dare, quo possint penitentia gratia, vita æterna correctis erroribus sui integrari. Valeat voto communi per sæcula vivente Deo, fratres charissimi.

CAPUT XV.

HUJUSMODI fuit lenitas ac mansuetudo optimi Principis, qui homines insolentissimos, adversus Ecclesiastica & sæcularia iudicia contumaci animo rebellantes, ex Evangelicæ legis præcepto sustinendos potius, quam vindicæ legum gladio, qui ad stabilendam publicam pacem ac disciplinam Imperatoribus à Deo commissus est, puniendos esse existimavit. Verum hæc tanta Imperatoris clementia nihil profecit. Quippe illi ex Principis indulgentia majorem sumentes audaciam, gravioribus in dies malis Catholicos oppresserunt. Nam & basilicam Ecclesiæ Catholicæ, quam in civitate Constantina (caput hæc erat Numidiæ, Circa ante dicta) fabricari jussit Imperator, per vim invalerunt; & frequenter tum à Catholicis Episcopis, tum à iudicibus, ex Imperatoris iussione commoniti, eam redere recularunt. Quinetiam Decuriones ac primores civitatum malignis suggestionibus incitarunt, ut lectores & hypodiaconos ac ceteros clericos Ecclesiæ Catholicæ ad Decurionatum & functiones publicorum munerum revocarent. Quam ob rem Episcopi Ecclesiæ Catholicæ per Numidiam, ad Imperatorem compulsi sunt, eiusque auxilium implorare. Et quoniam plurimis experimentis competum habebant, Imperatorem Constantinum lenitate ac patientia unice delectari, idcirco ad Imp. scribentes, jacturam basilicæ suæ quam Donatistæ invaserant, se patienter tolerare testati sunt: alium verò locum fiscalem sibi dari postularunt, in quo Ecclesiam ædificarent. Quæsi sunt etiam de vexatione clericorum suæ partis, qui contra legem Imp. ad Atulinum Proconsulem datam, ad functiones publicas vocarentur. Desideratur quidem hæc Epistola Episcoporum Numidarum: sed extat relinquitur Constantini ad eosdem Episcopos, quo petitioni illorum annuens, non solum fiscalem domum eis dari præcepit, verum etiam sumptus ad fabricationem Ecclesiæ subministravit. Clericos quoque partis Catholicæ, immunitate dudum à se concessa frui libere ac secure iussit. Huic Epistolæ sicut & reliquis Imp. Constantini, quæ in appendice Optati referuntur, nec dies nec Consul adscriptus est. Quo fit, ut difficile affirmari possit, in quem annum hæc conferenda sint. Probabilis tamen conjectura est, hæc anno 317. aut 18. contigisse; idque ante legem quâ Constantinus basilicas Donatistis ademittit. Et hæc quidem omnia adversus Catholicos in urbe Constantina, ductu atque auspicio Silvani eiusdem urbis Episcopi gerebantur. Hic enim præcipuus fautor erat partis Donati.